

Hva påvirker kvinners politiske myndiggjøring? Analyse av den relative effekten av handel og bistand, 1972-2016¹

What Influences Women's Empowerment? Testing the Relative effects of Trade and Aid Dependence, 1972-2016

Toril Aasheim Nymark

Masterstudent i statsvitenskap, Institutt for sosiologi og statsvitenskap, Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet

toril.nymark96@gmail.com

Sammendrag

Denne artikkelen undersøker om ytre påvirkninger som Official Development Aid (ODA) og handel påvirker kvinners politiske myndiggjøring. At kvinner blir myndiggjort – at de har mulighet til å bestemme over egne liv og kan delta i politisk beslutningstaking – kan ha positive økonomiske konsekvenser, og er derfor en viktig del av arbeidet med å hjelpe verdens befolkning ut av fattigdom. Ved å bruke en ny indeks for kvinners politiske myndiggjøring – Women's Political Empowerment Index fra V-dem – viser jeg at ODA og handel har omtrent like stor signifikant positiv effekt på kvinners politiske myndiggjøring. Analysen viser også at spesielt kvinner i autokratier blir mer myndiggjort av ODA og handel. Å sette bistand og handel opp mot hverandre i denne sammenhengen blir dermed ikke hensiktsmessig, da det er to virkemidler som kan virke sammen for å forbedre kvinners politiske myndiggjøring.

Nøkkelord

Kvinner politiske myndiggjøring, handel, bistand, kvinners rettigheter

Abstract

This article tests whether the external factors Official Development Aid (ODA) and trade affects women's political empowerment. Women's agency and ability to participate in political decision-making may have positive economic consequences – working to empower women may therefore help the world's poor out of poverty. By using V-dem's new measure for women's empowerment – Women's Political Empowerment Index from 2017 – I find that both ODA and trade have approximately the same positive and significant effect on women's political empowerment. I also find that ODA and trade empower women particularly in autocracies. This analysis shows that aid and trade is not necessarily two opposites, and both may be used as tools to empower women.

Keywords

Women's political empowerment, aid, trade, women's rights

-
1. Jeg vil takke Indra de Soysa ved NTNU for uvurderlig veiledning, og for å oppfordre til å sende inn det som var semesteroppgaven min i faget internasjonal politisk økonomi til Norsk statsvitenskapelig tidsskrift. Jeg vil også takke Jonathon Moses for gode og nyttige tilbakemeldinger på artikkelen. Eventuelle feil og mangler ved denne artikkelen er helt og holdent mine egne.

Introduksjon

Denne artikkelen undersøker om påvirkninger utenfra, som bistand og handel, påvirker staters politiske myndiggjøring av kvinner. Kvinners politiske myndiggjøring, forstått som å heve kvinners kapasitet, noe som fører til at de får flere valgmuligheter, at de kan definere sine egne mål og delta i samfunnets beslutningstaking (Sundström et al. 2017: 322), er ønskelig i seg selv, men har også en instrumentell verdi. Dersom kvinner har mulighet til å delta på arbeidsmarkedet, tjene sine egne penger, utvikle sine evner og delta i politisk beslutningstaking, kan det promotere økonomisk og sosioøkonomisk utvikling (Hughes og Tripp 2015; Klugman et al 2014). Samtidig kan økonomisk utvikling promotere den politiske myndiggjøringen til kvinner (Klugman et al. 2014), selv om dette gjensidige forholdet kanskje ikke er like sterkt som mange har antatt, og at holdninger som favoriserer menn i arbeidslivet og politikken fortsatt henger igjen i det vi kaller utviklede samfunn (Duflo 2012). Giverne av Official Development Aid (ODA) – Development Assistance Committee (DAC), som er en del av OECD – fokuserer spesielt på programmer som fremmer likestilling og kvinners politiske myndiggjøring (GENDERNET 2016; USAID 2017), men det er likevel stor debatt om hvorvidt bistand fungerer slik det er ment – og om handel heller er et mer effektivt virkemiddel (Easterly 2006; Moyo 2009).

Denne studien vil undersøke om bistand i form av ODA og handel har positive konsekvenser for kvinners politiske myndiggjøring, ved å bruke et nytt mål for kvinners politiske myndiggjøring – Womens Political Empowerment Index (WPEI) fra 2017 av Varieties of Democracy (Sundström et al. 2017). Denne indeksen måler kvinners politiske myndiggjøring uavhengig av menns politiske myndiggjøring, noe som er nytt sammenliknet med de tidligere målene. Mekanismene som kan gjøre at bistand vil bringe med seg økt politisk myndiggjøring for kvinner, er bistandsgivernes planlegging av prosjekter, der de evaluerer hvordan prosjektene har effekt på kvinners politiske myndiggjøring. En mekanisme både bistand og handel kan føre med seg, er forbedret levestandard, som kan gi familier mulighet til å satse på sine døtre, som igjen vil føre til større politisk myndiggjøring av kvinner. Handel kan føre til politisk myndiggjøring gjennom samhandling med andre stater, da det å utestenge halve befolkningen i et internasjonalt marked er ineffektivt, i tillegg til press fra internasjonale organisasjoner og forbrukere om gode arbeidsforhold og rettigheter til arbeidere.

Ved å bruke en cross-country-regresjon som kontrollerer for variasjoner mellom land og over tid, finner jeg at både bistand og handel har positiv og signifikant effekt på kvinners politiske myndiggjøring, men interaksjonsmodellene viser at effekten avtar jo mer demokratisert staten er. Hvis vi ser på den substantiv effekten, har bistand litt større effekt enn handel, men forskjellen er ikke stor.

Resten av artikkelen fortsetter slik – jeg gjennomgår litteratur som forklarer hvorfor kvinners politiske myndiggjøring betyr noe, før jeg ser på teorier om hvorfor bistand og handel skal hjelpe eller ikke hjelpe, der hypotesene blir presentert underveis. Etter det vil variablene og metoden bli presentert, før selve resultatene og diskusjonen av disse. Artikkelen avsluttes med konklusjon og forslag til videre forskning på området.

Litteratur

Likestilling er god økonomi

Likestilling mellom kjønn er god økonomi skriver Verdensbanken i deres *World Development Report* fra 2012. Å styrke kvinners makt er ønskelig av flere grunner enn at det er normativt riktig i seg selv å gi kvinner mulighet til å bestemme over egne liv – det har også

positive effekter på økonomisk produktivitet, barnehelse og utforming av politikk som er god for økonomisk utvikling (The World Bank 2012: 5). Kvinners mulighet til å ta egne valg påvirker ikke bare deres egne liv, men kollektivt kan kvinner som politiske og sosiale aktører endre politikk og gjøre institusjoner mer representative (The World Bank 2012: 6). Stater med flere kvinner i nasjonalforsamlingen bevilger mer penger til sosiale velferdsordninger (Klugman et al. 2014: 2), og lykkes i arbeidet for barnehelse – spesielt i mindre økonomisk utviklede stater (Hughes og Tripp 2015: 1514). Kvinnelige representanter har større sjanse for å støtte lover som støtter kvinner, til og med i autoritære regimer ser man en tendens til dette (Hughes og Tripp 2015: 1514). Muligheten til å ta egne valg gjør også at kvinner velger å gifte seg senere, og dermed tar flere utdanning og får færre barn. At kvinner føder færre barn gjør at levealderen øker, noe som er svært positivt for barnehelse og barns utdanning (Klugman et al. 2014: 2).

Acemoglu and Robinson peker i boken *Why Nations Fail* på viktigheten av inkluderende strukturer for å oppnå økonomisk vekst. De argumenterer for at stater med dårlig økonomi og lav økonomisk vekst, har det slik på grunn av at de har utnyttende strukturer (Acemoglu og Robinson 2012: 91). Utnyttende strukturer kan være manglende eiendomsrett, skattesystem som tar for store deler av innbyggernes verdier og som ikke gir insentiver til investeringer, eller utestengelse av store grupper fra markedet og begrensning av sivile rettigheter (Acemoglu og Robinson 2012: 79-80). At kvinner mangler økonomiske muligheter – ikke har plass i arbeidsmarkedet, begrensninger i eiendomsrett, eller ikke har mulighet til å ta egne valg – er ekskluderende strukturer. En fattig stat der bare 50 % av befolkningen har muligheter og insentiver til å skape verdier og delta i markedet vil trolig ha mindre sjanse til å komme seg ut av fattigdom enn andre stater der strukturene er mer inkluderende. Ulikheter mellom kjønn er ineffektivt i et åpent marked, da det svekker konkurransedyktigheten, spesielt dersom staten baserer seg på eksportartikler og tjenester der kvinner og menn er i like god stand til å utføre jobben på en god måte (The World Bank 2012: 5).

Bistand i form av ODA

Retningslinjer og internasjonale avtaler

Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling – OECD – har likestilling og kvinners myndiggjøring som et mål ved bistandsarbeidet sitt. Statene som er med i OECDs Development Assistance Committee (DAC), bes om å evaluere hvordan deres bistandsprogrammer – det vi kaller Official Development Aid (ODA) – vil påvirke likestilling (GENDERNET 2016: 5). DAC sine retningslinjer for likestilling mellom kjønn refererer til rammeverket som ble laget gjennom Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) og Beijing Declaration fra 1994 (The World Bank og OECD 2013: 31). DAC-landene har gjennom disse avtalene forpliktet seg til å gi midler til prosjekter som har som mål å minske ulikheter mellom kjønn, og å fokusere på sektorer og stater der ulikhetene er spesielt store (Dreher, Gehring og Klasen 2015: 464). Tall fra Norad viser at i 2008 var 31 % av den bilaterale bistanden fra Norge gitt til prosjekter spesielt rettet mot kvinner og likestilling (Norad 2015: 20). Dreher og hans kolleger finner at større ulikhet i utdanning og helse korrelerer med flere bistandskroner, og at bedre kvinnelig representasjon i politikken og bedre beskyttelse av kvinners rettigheter også korrelerer med høyere nivå av bistand (Dreher, Gehring og Klasen 2015: 464). Et eksempel på bistandsprosjekter spesielt rettet mot kvinner i utdanning kan man se i Tanzania, der ingeniøryrket lenge var utelukkende for menn, og norsk bistand har derfor bidratt med finansiering av ekstra stipender til kvinner på ingeniørstudiet, slik at flere fullfører praksisperioden (Norad 2015: 58).

Mekanismene som vil gjøre at bistand bringer med seg økt politisk myndiggjøring, er konkret planlegging fra bistandsgivernes side, der prosjekter som fremmer kvinner blir satset på og utfallene blir vurdert og forbedret. Hypotese 1 blir dermed at *bistand i form av ODA har positiv effekt på kvinners politiske myndiggjøring*.

Bistandsforbannelse?

Bueno de Mesquita, Smith, Easterly og Moyo har et dystert syn på hvordan bistand påvirker mottakerlandene. Både Easterly (2006: 133) og Bueno de Mesquita og Smith (2011: 163) peker på problemet med at bistand ofte blir gitt til autokratier. Det som skiller demokratier fra autokratier, ifølge Bueno de Mesquita og Smith, er hvor mange personer lederen trenger å tilfredsstille for å beholde makten. Autokrater må holde den innerste sirkelen liten for at det ikke skal bli for kostbart å holde alle lojale. Når autokrater har en annen kilde til penger enn skattlegging, trenger de ikke å sørge for at befolkningen har minimumet av kunnskap, evner, levestandard og helse som skal til for å opprettholde effektiv arbeidskraft som de kan skattlegge. Når stater har forekomster av olje eller andre naturressurser får styresmaktene pengene derfra i stedet for fra folket, og disse statene har en tendens til å ha lavere økonomisk vekst, være mer utsatt for borgerkriger og bli mer autokratiske enn ressursfattige stater (Bueno de Mesquita og Smith 2011: 89). Dette fenomenet blir ofte omtalt som en ressursforbannelse (Møller og Skaaning 2014: 104). Kan det tenkes at bistand har samme effekt som naturressurser – at det finnes en form for bistandsforbannelse fordi autokratene bruker pengene på sine egne støttespillere og ikke får insentiver til å jobbe for å gi befolkningen et minimum av kunnskap og helse slik at de kan skattlegges? Collier ser også at dette kan være et potensielt problem, og påpeker at bistand til myndigheter i de fattigste landene kan ha samme effekt som olje. Han påpeker derimot at dette er dersom de ikke kommer med restriksjoner, noe ODA derimot gjør. Medlemmene av DAC knytter ofte krav om makroøkonomiske mål, som høyere vekstrate, strukturelle reformer for å heve effektivitet i det offentlige, demokratisering og ansvarliggjøring av styresmakter, ansvarlige budsjetter og resultatbaserte betingelser i for eksempel levering av offentlige tjenester (Shah 2017: 8) til bistandsmidlene deres. I tillegg er den bilaterale bistanden fra DAC ofte rettet mot spesielle prosjekter som blir planlagt av bistandsagenter. Collier (2007: 102) konkluderer dermed at bistand i det store bildet har hatt mer suksess enn olje – bistand har ført til økt vekst, mens olje har svekket økonomisk vekst.

Easterlys skepsis til bistand kommer av at han mener topp-ned planlegging ikke fungerer slik det er ment. Han mener det sosiale samspillet er for komplisert til at topp-ned-reformer som forsøker å endre alle reglene på en gang, kan endre ting til det verre, heller enn til det bedre (Easterly 2006: 100). Han ønsker heller en tilnærming til bistand som fungerer slik som markedet – der bistandsaktørene oppfører seg mer som «søkere» i stedet for planleggere (Easterly 2006: 110). For å takle problemet med innendørs røyk fra matlaging prøvde offisielle donorer å tvinge teknologisk endring uten å snakke med målgruppen om hvordan de ønsket at de nye ovnene skulle utformes, og prosjektet endte opp som en stor skuffelse – nesten ingen ville ha ovnene. Easterly trekker frem Shell Corporation sin tilnærming til problemet, som et eksempel til etterfølgelse. De støttet små foretak som produserte ovner, som ble tilpasset kundenes behov. Dette fungerte, og viser at man ikke kan planlegge markedet, men må søke for de beste løsningene argumenterer Easterly (2006: 110).

Samtidig som planlegging av prosjekter ligger til grunn for hypotese 1 – der man går ut i fra at planlegging fra bistandsgivernes side har positiv effekt på utfallene av prosjektene – er også planlegging grunnlaget for hypotese 2. Liberale bistandsskeptikere som Easterly argumenterer for at verken planlegging eller å gi midler direkte til styresmakter er effektive måter

å drive bistand på, og at man heller må søke etter løsninger via markedet. Hypotese 2 blir dermed at *bistand i form av ODA har ikke positiv effekt på kvinners politiske myndiggjøring.*

Internasjonal handel

Et åpent effektivt marked

Easterly (2006) og Moyo (2009: 114) har tro på at markedet, gjennom internasjonal handel, vil hjelpe underutviklede stater. Stater påvirker hverandre, og i noen tilfeller kan man se at stater blir mer eller mindre påvirket av andre staters politikk. En stat blir direkte eksponert dersom den driver handel, utveksling av kapital, tjenester eller mennesker med en annen stat. En stat kan også bli indirekte eksponert gjennom konkurranse – for eksempel hvis to land konkurrerer om å selge de samme produktene på et tredje marked (Neumayer og Plümper 2012: 822). Større konkurranse i produksjonsmarkedet bør redusere diskrimineringen på arbeidsmarkedet – diskriminering basert på hudfarge, etnisitet og kjønn er ineffektiv i et åpent marked. Ekskludering av kvinner fra arbeidsmarkedet vil ifølge Verdensbanken dermed svekke konkurranseevnen, og stater vil derfor kunne bli mer tilbøyelig for å åpne opp for kvinnelig arbeidskraft (The World Bank 2012: 254). Acemoglu og Robinson, som tidligere nevnt, peker også på viktigheten av åpne strukturer for å oppnå økonomisk vekst – en stat som utelukker deler av befolkningen på andre grunnlag enn produktivitet, vil ikke oppnå et effektivt marked (Acemoglu og Robinson 2012: 79-80). Dette er også argumentet til den kjente økonomen Milton Friedman (Dyvesether 2017: 212), som i tillegg mente at gjennom tilbud og etterspørsel i et helt fritt arbeidsmarked vil lønnsgapet mellom menn og kvinner forsvinne (Dyvesether 2017: 212).

Neumayer og de Soysa (2011) har undersøkt om handelsforbindelser har en effekt på kvinners rettigheter, og finner bevis for at kvinners rettigheter blir positivt påvirket dersom et land har handelsforbindelser med land som har bedre rettigheter for kvinner, med unntak av en liten gruppe lavinntektsland. At denne gruppen lavinntektsland ikke blir påvirket av eksponeringen fra handelspartnere kan som Neumayer og Plümper (2012: 822) påpeker, komme av at effekten av eksponeringen er forskjellig fra stat til stat – kapasiteten til å utføre endingene som trengs varierer. Neumayer og de Soysa (2011:1072-1073) finner også at generell åpenhet til handel leder til bedre rettigheter for kvinner, og konkluderer dermed med at handel er et aspekt ved globalisering som kan vise seg å ha positiv effekt på kvinners rettigheter.

Menneskerettigheter i handelsavtaler

Handel påvirker ikke bare samfunnsinteressene gjennom Adam Smiths «usynlige hånd» der man ved å fremme sine egne interesser i et åpent marked, ofte ender opp med å fremme samfunnsinteressene mer aktivt enn når man faktisk har til hensikt å fremme dem (Balsvik og Solli 2013: 249). Menneskerettigheter blir ofte diskutert i forhandlinger om handelsavtaler og Aaronson estimerer at 75 prosent av verdens stater deltar i handelssamarbeid som har krav til opprettholdelse av menneskerettigheter, og dersom de blir brutt, bruker EU, USA og Canada dialog for å løse problemene (Aaronson og Chauffour 2011). I tillegg har menneskerettighetsaktivister tatt i bruk media for å sette søkelyset på flernasjonale bedrifter som ikke oppfyller menneskerettighetene (Chyzh 2016: 410).

Rodrik (2018) kritiserer derimot inkluderingen av arbeiderrettigheter i handelsavtaler for å være kosmetiske, og at det bare har vært ett tilfelle der brudd på disse har ført til reaksjoner – nemlig USAs undersøkelser av brudd på arbeiderrettigheter i Guatemala i 2010. Det ble avdekket brudd – arbeidsgivere som ga organiserte arbeidere sparken, ble ikke slått ned på, til

tross for rettsordre. Det ble likevel ikke gjennomført tiltak, da panelet som undersøkte saken i 2017 uttalte at disse bruddene ikke hadde noen effekt på Guatemalas konkurranseevne eller eksport, og at det derfor ikke var underlagt handelsavtalen med USA (Rodrik 2018).

Kabeer (2004) på sin side argumenterer for at det å fokusere for mye på arbeiderrettigheter gjennom internasjonale avtaler ikke vil komme kvinner til gode. Uansett hvor utnyttende arbeidsplassene kan se ut for folk i vesten, åpner en slik jobb fortsatt opp flere muligheter for kvinner enn hvis de hadde vært begrenset til det uformelle arbeidsmarkedet (Kabeer 2004: 3). I India har mange kasteløse kvinner kommet seg ut i jobb i teleselskaper etter at markedet utvidet seg, da foreldrene har valgt å gi dem utdanning på engelsk for å kunne bryte ut av kastemønsteret. Kvinnene som tradisjonelt ikke har jobbet, er ikke omfattet av de samme begrensningene som kasteløse menn, som er avhengige av kasten for å få jobb, og det er dermed enklere for kvinnene å komme seg ut i en bedre jobb (Duflo 2012: 1058). Tilgang til økonomiske muligheter gir foreldre større insentiver til å investere i døtrenes evner, og kunnskap, talent og erfaring vil dermed øke blant kvinner over tid (The World Bank 2012: 256).

I sine case-studier fra Sør-Afrika, Brasil og India finner Aaronson og Zimmerman (2007) at politikere ofte ser på handel som fremmede for menneskerettigheter. De har tro på at handelsavtaler fører til integrering i det globale markedet og økonomisk effektivitet, men også en internasjonal «rule of law» når det kommer til internasjonale transaksjoner. Det tenkte årsaksforholdet er at integrering i det internasjonale markedet fører til mer handel, som bringer med seg økonomisk vekst, noe som kan hjelpe dem å fremme menneskerettigheter, dette fører til bedre menneskelig velferd. Dermed øker kjøpekraften, noe som igjen fører til mer handel (Aaronson og Zimmerman 2007: 189).

Fra et liberalistisk ståsted, som jeg nå har presentert, vil internasjonal handel, ved hjelp av den «usynlige hånd» i det internasjonale markedet føre til at kvinner blir inkludert på grunn av ineffektivitet og manglende konkurranseevne dersom de ikke blir inkludert, og etterhvert vil eventuelle lønnsforskjeller mellom kvinner og menn jevnes ut, gitt at markedet er helt fritt. I tillegg til dette kan internasjonale handelsavtaler spille inn, og sørge for at stater og selskaper overholder menneskerettighetene, og sørge for frihet fra tvunget arbeid og gi bedre arbeidsvilkår. På bakgrunn av dette kan vi utlede hypotese 3 til å være at *internasjonal handel har positiv effekt på kvinners politiske myndiggjøring*.

Avhengighetsteori

En av de store teoriene som omfatter handel, utvikling og demokrati, er avhengighetsteorien (på engelsk: *dependency theory*). Den ble først utformet på 1950-tallet av den argentiniske økonomen Raul Prebisch, som var kritisk til den internasjonale fordelingen av arbeid. Kritikken var spesielt rettet mot utviklingsprogrammer i Latin-Amerika, der de latinamerikanske landene ble bedt om å produsere mat og råvarer, som skulle bli eksportert til industrisentre i andre deler av verden. Deretter skulle de importere ferdigproduserte industrivarer (So 1990: 93). En ny bølge av avhengighetsteori ble startet av Andre Gunder Frank i 1969. Han formulerte konseptet «utvikling av underutvikling» (engelsk: *development of underdevelopment*), der han legger vekt på at underutvikling ikke er en naturlig tilstand i «den tredje verden», men heller er en kunstig tilstand skapt av den lange kolonihistorien (So 1990: 97). Han argumenterer for at kapitalismen gjennom historien har gjennomsyret selv de mest isolerte sektorene i de underutviklede landene, og derfor, at de økonomiske, politiske, sosiale og kulturelle institusjonene vi ser der, er produkter av den samme historiske utviklingen av det kapitalistiske systemet som har ført til kapitalistiske institusjoner i mer progressive områder (Seligson og Passé-Smith 2014: 285). Cardoso and Faletto kom i 1979 ut med *Dependency and Development in Latin America* med en ny vinkling av avhengighetsteorien – at avhen-

gighet kan føre til utvikling. Avhengig utvikling betyr vekst, men innen visse grenser – BNP, eksport og andre økonomiske indikatorer kan øke, men denne veksten er veldig ofte fulgt av negative konsekvenser, som inflasjon, arbeidsledighet, helseproblemer, dårlige boforhold, dårlig utdanning og lignende (Foran 2012). For å bryte ut av avhengigheten bør land derfor handle mer med periferien – andre land som seg selv – i stedet for de store økonomiske sentrene (Teorell 2010: 77-78) – som for eksempel USA, Europa og Japan.

Li og Reuveny finner i sin studie fra 2003 støtte for avhengighetsteorien. Deres resultater viser at man ser en negativ tendens for demokratisering i stater med stort handelsvolum, altså der handel er en stor del av BNP (Teorell 2010: 78). Jan Teorell sine undersøkelser fra 2010² støtter delvis Li og Reuveny sine funn – at stort handelsvolum svekket demokratisering i det som har blitt kjent som den tredje demokratiseringsbølgen som begynte på midten av 1970-tallet (Teorell 2010: 80). Grunnen til dette, ifølge avhengighetsteorien, er at autoritære ledere er mer åpne for interessene til de økonomiske sentrene (Teorell 2010: 78). Hough finner at undertrykkning av arbeidere finner sted i bananproduserende stater i Latin-Amerika fordi regimene i disse statene prioriterer lønnsomheten bananprodusentene fører med seg i et mer konkurransepreget globalt marked, i stedet for kravene arbeiderne kommer med (Hough 2012).

Et kappløp mot bunnen

Neo-marxistiske og feministisk-økonomiske teoretikere argumenterer for at i stedet for å fremme bedre arbeidsforhold i fattige stater, har det globaliserte markedet senket standardene for arbeidere i høyinntektsland – også kjent som et «kappløp til bunnen» (Elson og Jain 2011: 72). Dyvesether finner at markedsliberalisme har negativ effekt på kvinners økonomiske rettigheter, og at politiske virkemidler ser ut til å ha bedre effekt enn uregulerte arbeidsmarkeder (Dyvesether 2017: 211).

Moghadam påpeker at globalisering har ført med seg to motstridende utviklinger – økt arbeidsledighet, økt ulikhet og et mer fleksibelt arbeidsliv på den ene siden, og økt kvinnelig deltakelse i arbeidslivet sammen med krav om likestilling mellom kjønnene og menneskerettigheter på den andre siden (Fonow, Franzway og Moghadam 2011: 35). Den økte deltakelsen fra kvinner i arbeidsmarkedet i mange lavinntektsland, blir av feministisk-økonomiske teoretikere delvis forklart av at et globalisert marked har gjort arbeidskontrakter usikre og lønningene lave, slik at det ikke lenger er mulig for familier å leve av én inntekt (Elson og Jain 2011: 76).

Seguino og Grown (2006: 1084) finner at eksportorienterte økonomier har negativ effekt på kvinners inntekt relativ til menns og betegner denne utviklingen som en «defeminisering» av arbeidsmarkedet, der knapphet på kvinnelig arbeidskraft i visse næringer har presset lønningene oppover, samtidig som de har møtt på økt konkurranse fra land med lave lønnskostnader, noe som har ført til økt bruk av faglært arbeidskraft og dermed et fall i kvinners deltakelse i arbeidsmarkedet relativt til menn. Det er ikke klart hvorfor dette skjer, da utdanningsgapene er i ferd med å utjevnes i mange land, men det kan tenkes at bedrifter prioriterer å ansette og å lære opp menn på grunn av tanker om at menn fortjener sikrere jobber, da det er mindre sannsynlig at de slutter i jobben på grunn av familieforpliktelser (Seguino og Grown 2006: 1085).

2. Teorell har benyttet et mål for demokrati som er sammensatt av de to indeksene Polity IV og Freedom House (Teorell 2010: 33), som inneholder spørsmål om sivile friheter. For å oppnå en god score må også kvinner være omfattet av disse frihetene (Freedom House 2018).

Basert på avhengighetsteoretikere som argumenterer for at autoritære stater har sammenfallende økonomiske interesser med multinasjonale selskaper – høy produktivitet for lavest mulig kostnad – og neo-marxistiske og feministisk-økonomiske tanker om at det globaliserte markedet heller driver ned lønninger og arbeidsvilkår i høyinntektsland enn det driver opp lønninger og arbeidsvilkår i lavinntektsland gjennom et kappløp mot bunnen, blir hypotese 4: *internasjonal handel har ikke positiv effekt på kvinners politiske myndiggjøring.*

Variabler og metode

Variabler

Avhengig variabel

Sundström, Paxton, Wang og Lindberg ved Varieties of Democracy Instituttet har utviklet ett nytt mål for kvinners politiske makt – Women's Political Empowerment Index (WPEI) (Sundström et al. 2017: 321). I 1995 lanserte Human Development Report to indekser for kjønn: Gender-Related Development Index (GDI) og Gender Empowerment Measure (GEM). Disse to indeksene har fått kritikk for å være mangelfulle, og i en gjennomgang av litteratur der GDI og GEM blir brukt fant Schüler (2006: 161) at GDI har blitt feiltolket i nesten alle tilfellene. GEM er ment til å vise om kvinner og menn har lik makt (Schüler 2006:162), og har blitt kritisert for å vise den relative ulikheten mellom kvinner og menn (Beteta 2006: 222). Sundström og hans kolleger påpeker viktigheten av å måle kvinners makt som et absolutt mål, ikke et relativt mål – kvinners mulighet til å bevege seg fritt er relevant for deres makt uavhengig av om menn også kan bevege seg fritt (Sundström et al. 2017: 324).

Sundström og hans kolleger definerer kvinners politiske myndiggjøring som en prosess for å heve kvinners kapasitet, noe som fører til at de får flere valgmuligheter, at de kan definere sine egne mål og delta i samfunnets beslutningstaking. Valgmuligheter regnes som ytringsfrihet, organisasjonsfrihet, frihet til bevegelse, religionsfrihet, mulighet til å delta i valg av politiske ledere og frihet fra brudd på fysisk integritet – det som også regnes som menneskerettigheter. Det å kunne definere sine egne mål viser at man kan være en aktiv agent i sitt eget liv, og ha mulighet til å forandre livet sitt selv. For å kunne gjøre det må kvinner ha frihet til å diskutere og ha mulighet til å delta i sivile organisasjoner, samt være representert blant journalister. Den tredje dimensjonen av kvinners myndiggjøring er deltakelse. Feministiske teoretikere argumenterer for at på grunn av at kvinner har ulik sosialisering og ulike opplevelser i livet, kan ikke andre representere deres interesser, og de bringer med seg et annet sett med verdier, opplevelser og en annen ekspertise enn menn (Sundström et al. 2017: 322-323).

WPEI måles fra 0 til 1, der 0 er lite politisk myndiggjøring for kvinner. Indeksen er laget ved å kombinere indeksen for kvinners borgerrettigheter, indeksen for kvinners deltakelse i sivilsamfunnet og indeksen for kvinners politiske deltakelse (Coppedge et al. 2018:234). Det som måles i indeksen for kvinners borgerrettigheter, er deres mulighet til å bevege seg fritt i eget land, frihet fra tvunget arbeid, eiendomsrett og tilgang til rettssikkerhet (Sundström et al. 2017:326). Kvinners deltakelse i sivilsamfunnet har V-dem operasjonalisert som ytringsfrihet for kvinner, kvinners organiserte deltakelse i sivilsamfunnet og andelen kvinnelige journalister, mens kvinners politiske deltakelse måles i andel kvinner i det lavere kammeret i parlamentet, og makt fordelt på kjønn³ (Sundström et al. 2017:326).

3. Denne variabelen er kodet av eksperters inntrykk av hvordan makt er fordelt mellom kjønn (Sundström et al. 2017: 326)

Forklaringsvariabler

Handel som prosent av BNP

Denne variabelen er hentet fra Verdensbanken⁴. Handel er summen av eksport og import av gods og tjenester, målt som prosent av brutto nasjonalt produkt (BNP) (The World Bank 2018). Variabelen er gjort logaritmisk for å redusere påvirkningen av skjevhet.

ODA som prosent av BNP

Denne variabelen er hentet fra Verdensbanken. Den inneholder netto bilateral bistand gitt fra alle DAC-landene (current US\$) – Official Development Aid (ODA) – gitt til mottakerland. DAC – Development Assistance Committee – består for øyeblikket av Australia, Østerrike, Belgia, Canada, Tsjekia, Danmark, Finland, Frankrike, Tyskland, Hellas, Ungarn, Island, Irland, Italia, Japan, Sør-Korea, Luxemburg, Nederland, New Zealand, Norge, Polen, Portugal, Slovakia, Slovenia, Spania, Sverige, Sveits, Storbritannia, USA og EU. DAC er en del av OECD, Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling, og har egne retningslinjer og kriterier for mottakerlandene, og de evaluerer hverandre (OECD 2018). Dataene Verdensbanken har samlet inn er basert på donorlandenes rapporter fra bilaterale programmer, som kan være forskjellige fra mottakerlandene sine rapporter – mottakerne kan mangle informasjon om bistand gitt til forskning på utvikling, stipender gitt til studenter fra mottakerland i donorlandene, og penger donorlandene har brukt på eksperter (The World Bank 2018).

Dataene fra Verdensbanken viser bare hvor mye hvert mottakerland mottar i nåværende US\$. For at den skal være relevant for analysen trenger vi å vite hvor mye bistand som blir mottatt, sett i forhold til mottakerlandets bruttonasjonalprodukt. Variabelen som blir brukt i analysen, er derfor mottatt ODA, dividert på mottakerlandenes bruttonasjonalprodukt. Giverne av ODA er ekskludert fra analysen, da det å inkludere dem kan føre til at resultatene blir skjeve siden de ikke er mottakere.

Kontrollvariabler

BNP per innbygger

BNP per innbygger er hentet fra Verdensbanken, og gjort logaritmisk. Bruttonasjonalprodukt per innbygger er summen av alle varer og tjenester som produseres i et land i løpet av ett år, i tillegg til skatter, minus de varene som blir brukt til denne produksjonen, delt på innbyggertallet midt på året (The World Bank 2018). BNP per innbygger er inkludert som en kontrollvariabel fordi studier har vist at det er en sammenheng mellom BNP per innbygger og kvinners rettigheter (Doepke og Tertilt 2009; Duflo 2012). Teorier om økt demokratisering ved modernisering, som Lipsets moderniseringsteori (Møller og Skaaning 2014: 94), og Kuznets sin teori om økt ulikhet i starten av økonomisk vekst (Seligson og Passé-Smith 2014: 146), kan også indikere at det både kan være en positiv og en negativ assosiasjon mellom økonomisk vekst og kvinners politiske myndiggjøring.

Olje

Olje er inkludert i modellen som en dummy-variabel, og er hentet fra Verdensbanken. De har estimert forskjellen på verdien av oljen som er produsert, i regionale priser, og den totale kostnaden av produksjonen. Verdien er oppgitt i prosent av BNP (The World Bank 2018). Stater der 10 % eller mer av BNP er oljeeksport får verdien 1, mens resten får verdien 0. Grunnen til dette er at tidligere forskning har funnet at olje er assosiert med færre rettigheter og muligheter for kvinner (Mavisakalyan og Tarverdi 2018; Ross 2008), i tillegg til at

4. Variablene fra Verdensbanken kan hentes fra denne siden <http://databank.worldbank.org/data/source/world-development-indicators#>

teorien om ressursforbannelsen indikerer at stater med store oljeinntekter ofte er assosiert med lav økonomisk vekst og autokratiske styresett (Møller og Skaaning 2014: 103). Siden oljerike land har høy eksport av olje, må oljeproduksjon kontrolleres for, slik at ikke det er oljeeksport som driver den eventuelt negative effekten av handel.

Demokrati

Demokrativariabelen er hentet fra datasettet til Varieties of Democracy (V-dem), versjon 8⁵. V-dem, ved Jan Teorell, spør: i hvilken grad er idealet valgdemokrati oppnådd? (på engelsk: electoral democracy). Begrepet valgdemokrati innebærer at ledere blir holdt ansvarlig for sine innbyggere gjennom konkurranse ved valg, der stemmeretten er inkluderende, politiske og sosiale organisasjoner kan operere fritt, valg uten fusk, og at valg fører til en faktisk endring i den utøvende makten i landet. Mellom valgene er det ytringsfrihet og pressefrihet. Variabelen er sammensatt av organisasjonsfrihet, rettferdige valg, ytringsfrihet, valgte representanter og stemmerett (Coppedge et al. 2018: 40). Det er forventet at denne variabelen vil ha en sterk positiv påvirkning på kvinners politiske myndiggjøring, da demokrati og WPE har høy korrelasjon.

Innbyggertall

Dataene for innbyggertall er fra Verdensbanken (The World Bank 2018). Det er antatt at store land driver mindre med internasjonal handel enn små land. Et lite land har et mindre indre marked – det er færre innbyggere som er del av markedet, og de kan dermed ikke holde i gang like store industrier som land med flere innbyggere. Land med få innbyggere trenger derfor å importere flere varer enn land med mange innbyggere. Denne variabelen er inkludert for å se om innbyggertall tar vekk noe av effekten fra handel som prosent av BNP-variabelen.

Borgerkrig og fredsår

Borgerkrig-variabelen og fredsår-variabelen er hentet fra Uppsala Conflict Data Program sitt UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset versjon 18.1⁶. Definisjonen de har brukt for borgerkrig er intrastatlig konflikt der også internasjonale aktører kan være involvert. Konflikten må være mellom myndighetene og en ikke-statlig organisert gruppe, der det er minst 25 kamprelaterte dødsfall på ett kalenderår (Themnér 2018). Collier (2007) omtaler borgerkrig som en av «fellene» utviklingsland kan havne i. Borgerkrig er utvikling i revers, og har en tendens til å redusere vekst med 2,3 prosentpoeng hvert år. I tillegg til å ha store økonomiske konsekvenser, blir folk drept, mens mange blir drevet på flukt, noe som gjør dem mer utsatt for sykdommer (Collier 2007: 27-28). Stater som er plaget med borgerkrig, mottar gjerne nødhjelp fra både organisasjoner og stater, dermed blir det borgerkrig og ikke bistanden som er driveren av de potensielt negative effektene av bistand. Derfor er det viktig å kontrollere for borgerkrig.

Fredsår-variabelen er antall år siden forrige borgerkrig. Det er grunn til å tro at land som kommer ut av en borgerkrig, kan ha kapasitetsproblemer, og dermed vanskeligheter for å håndheve eiendomsrett, i tillegg til lite stabilitet, som ikke er attraktivt for bedrifter. Flere år siden forrige borgerkrig vil man dermed kunne anta ha positiv effekt på kvinners politiske myndiggjøring. I tillegg vil trolig nylig avsluttet borgerkrig bety at det er bistandsorganisasjoner inne i landet for å hjelpe befolkningen. Det er derfor viktig å kontrollere for fredsår slik at ikke potensielt negative effekter av få år siden borgerkrig driver de potensielt negative resultatene av bistand.

5. V-Dem Dataset – Versjon 8 kan hentes fra <https://www.v-dem.net/en/data/data-version-8/>

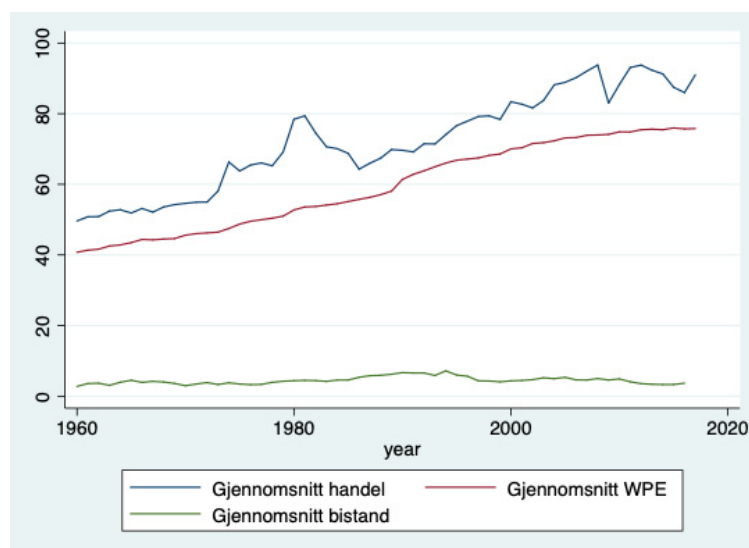
6. UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset 18.1 kan hentes fra <http://ucdp.uu.se/downloads/#d3>

Distanse til viktige markeder

Denne variabelen er hentet fra Gleditsch og Ward (2001) Minimum Distance Data⁷. Avhengighetsteoretikerne argumenterer for at stater i periferien ikke må basere seg på utenlandsk bistand eller utenlandsk teknologi, men bør etablere en selvhjelpsmodell, slik at de kan bruke sine egne ressurser og planlegge sin egen vei ut av underutvikling og oppnå uavhengig utvikling (So 1990: 105). Dette betyr ikke at de skal isolere seg selv, men at de skal handle med andre land i periferien, slik at de ikke blir dominert av landene i sentrum. Dette kan vi undersøke i analysen ved å inkludere avstand til USA og Belgia, da kortere avstand ofte vil tilsi mer handel med disse landene, og hvis den er liten og handel likevel har positiv effekt, vil denne påstanden svekkes. Teorell (2010: 85) tester handel med USA, UK og Frankrike og handel med Kina og Russland, men finner ingen signifikant sammenheng mellom demokratisering og handel med disse landene. Ved å kontrollere for denne avstanden tar vi vekk den potensielt negative effekten mer handel med sentrum har på handelsvariabelen.

Metode

For å utføre undersøkelsen har jeg brukt regresjonsanalyse. Etter å ha utført en Wooldridge-test⁸ for å finne ut om det er autokorrelasjon i dataene mine, noe det er, tok jeg i bruk Newey-Wests metode for å kalkulere en positiv semidefinit kovariansmatrise, som er konsistent når det er ukjente former for heteroskedastisitet og autokorrelasjon (Smith og McAleer 1994: 635). Handel og kvinners politiske myndiggjøring beveger seg oppover over tid, som vi kan se i figur 1. Det er derfor viktig å inkludere faste effekter for enhet og årstall, for å kontrollere for at det ikke er bare det faktum at WPE forbedrer seg over tid som er grunnen til den potensielt positive effekten av handel. Newey-West inkluderer enhetsfaste effekter – i dette tilfellet statene – slik at de faktorene som er spesielt for hver stat, som historie og kultur, blir fanget opp av dette. På denne måten blir gjennomsnittlig effekt av innvendig varians for enhetene i dataene beregnet. Det er også inkludert faste effekter for årstall, slik at vi ser endringene fra år til år.

Figur 1 Snitt av handel, bistand og kvinners politiske myndiggjøring⁹ over tid

7. Gleditsch og Ward (2001) Minimum Distance Data hentes fra <http://ksgleditsch.com/mindist.html>

8. Se vedlegg A

9. Gjennomsnittet av WPE er multiplisert med 100 for å illustrere økningen over tid

Endringer skjer ikke over natten, spesielt ikke når det kommer til kvinners politiske myndiggjøring, derfor har jeg inkludert en forskyvning på ett år, slik at vi ser hvordan fjorårets bistand og handel har effekt på endingene i kvinners politiske myndiggjøring. På denne måten vil vi også til en viss grad få et innblikk i årsaksforholdet – kausaliteten – da vi ser på bistand og handel i ett år, og effekten dette har på kvinners politiske myndiggjøring i det neste. Noen av variablene er gjort logaritmiske, for å minimere påvirkningen fra skjeve variabler.

Analysen ekskluderer giverne av ODA, landene som er medlem av OECDs Development Assistance Committee. Grunnen til dette er for å ikke skape et skjevt bilde av bistands effekt på kvinners politiske myndiggjøring, da disse landene ikke mottar bistand, men gir bistand.

Resultater

Regresjonsanalyse

Tabell 1 Newey-West regresjonsanalyse for handel og bistands effekt på kvinners politiske myndiggjøring, med enhetsfaste effekter

	Modell						
	1	2	3	4	5	6	7
ODA som prosent av BNP (log)^A	0.02*** (0.00)	0.02*** (0.00)	0.03*** (0.00)	0.02*** (0.00)	0.02*** (0.00)	0.02*** (0.00)	0.02*** (0.00)
Handel som prosent av BNP (log)^B	0.02*** (0.00)	0.02*** (0.00)	0.03*** (0.00)	0.02*** (0.00)	0.02*** (0.00)	0.02*** (0.00)	0.02*** (0.00)
BNP per innbygger (log)^C		-0.00 (0.01)	-0.01 (0.01)	-0.01 (0.01)	-0.01 (0.01)	-0.01** (0.01)	-0.01** (0.01)
Olje (dummy)^D			-0.01 (0.01)	0.00 (0.01)	0.00 (0.01)	-0.00 (0.01)	-0.00 (0.01)
Demokrati^E				0.31*** (0.01)	0.31*** (0.01)	0.30*** (0.01)	0.30*** (0.01)
Innbyggertall (log)^F					0.01 (0.01)	0.01 (0.01)	0.01 (0.01)
Borgerkrig^G						-0.03*** (0.00)	-0.03*** (0.00)
Fredsår^H						0.00*** (0.00)	0.00*** (0.00)
Distanse fra USA (km)^I							-0.00*** (0.00)
Distanse fra Belgia (km)^J							0.00*** (0.00)
Konstant	0.04* (0.02)	-0.01 (0.05)	0.04 (0.05)	0.07* (0.04)	-0.07 (0.23)	-0.03 (0.23)	2.69*** (1.01)
Innvendig R²	0.67	0.66	0.65	0.77	0.77	0.79	0.79
Antall enheter	135	131	131	131	131	125	123
Observasjoner	5,461	5,249	4,453	4,447	4,447	4,297	4,270

Standardavvik i parentes

*** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Noter: Alle variablene har et lag på ett år i forhold til WPE-variabelen, og koeffisientene er ikke standardiserte

Kilder: A (The World Bank 2018), B (The World Bank 2018), C (The World Bank 2018), D (The World Bank 2018), E (V-Dem Dataset Versjon 8), F (The World Bank 2018), G (UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset 18.1), H (UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset 18.1), I (Gleditsch og Ward (2001) Minimum Distance Data), J (Gleditsch og Ward (2001) Minimum Distance Data). Avhengig variabel Women's Political Empowerment Index er hentet fra V-Dem Dataset Versjon 8.

Tabell 1 viser regresjonsanalysen der vi ser hvordan forklaringsvariablene og kontrollvariablene påvirker kvinners politiske myndiggjøring, i form av ikke-standardiserte koeffisienter. I modell 1 er de to forklaringsvariablene – ODA og handel – inkludert, og vi ser at begge har en positiv signifikant verdi. Forklaringsvariablenes koeffisienter forandrer seg ikke betydelig i noen av modellene, og de er alltid signifikante. Det ser dermed ut til at både bistand i form av ODA og handel har en positiv signifikant effekt på kvinners politiske myndiggjøring.

BNP per innbygger og borgerkrig er de to kontrollvariablene som har signifikant negativ effekt på kvinners politiske myndiggjøring. At borgerkrig har negativ effekt er forventet – borgerkrig forverrer levestandarden til alle involverte og har negative økonomiske konsekvenser (Collier 2007: 27). Det blir færre valgmuligheter og mindre rom for å bestemme over egne liv, som er kjernen i WPE-variabelen. Fredsår har som forventet positiv signifikant verdi – jo flere år siden borgerkrig, jo bedre politisk myndiggjøring for kvinner. BNP per innbygger har bare signifikant verdi i modell 6 og 7 – altså de to modellene borgerkrig og fredsår er inkludert. At BNP per innbygger er signifikant negativ viser at det er andre faktorer enn økning i inntekt som er driveren av de positive effektene av handel og ODA.

Distanse til de viktige markedene USA og Belgia har forskjellig effekt – selv om koeffisienten er 0,00, ser vi at USAs effekt har negativt fortegn, som betyr at større avstand til USA har negativ effekt på kvinners politiske myndiggjøring, mens større avstand til Belgia har positiv effekt. Resultatet er tvetydig med tanke på avhengighetsteorien hvis vi går ut i fra at stater som ligger nærme handelssentre som USA og Europa handler mer generelt, og med handelssentrene spesielt enn stater som ligger lengre vekk.

Demokrati har som forventet positiv signifikant effekt. Demokrati-variabelen til V-dem inneholder blant annet stemmerett, og der stemmeretten er universell og uten spesielle begrensninger, vil også kvinner ha stemmerett. Innbyggertall og oljeinntekter over 10 % av BNP har ikke signifikant effekt i noen av modellene.

Vi ser at R^2 er høy – den fulle modellen ser ut til å forklare 79 % av variasjonen i kvinners politiske myndiggjøring. Dette er fordi modellene bruker enhetsfaste effekter, og måler derfor bare innvendig variasjon. Kulturelle faktorer som er spesielt for hvert land, er dermed tatt vekk fra analysen, og når man ser vekk fra kulturelle faktorer forklarer de inkluderte forklaringsvariablene nesten 80 % av variasjonen i kvinners politiske myndiggjøring.

Substantiv påvirkning

Ved å regne ut den substantiv verdien av koeffisientene kan vi sammenlikne effektene, og se hvilken av forklaringsvariablene som har størst påvirkning på kvinners politiske myndiggjøring. Da ganger man standardavvik (within) for handel, med koeffisienten for handel i modell 2, og deler deretter den verdien på standardavviket (within) til WPE. På denne måten finner vi ut hvor mye et standardavvik av handel øker WPE. Det samme gjøres med bistand, og man kan dermed sammenlikne verdiene, og se hva som påvirker mest. Ved et standardavvik endring i handel økte WPE med 5 % og et standardavvik endring i ODA økte WPE med 7 %. Vi kan dermed se at det er bistand i form av ODA som har størst positiv effekt på kvinners politiske myndiggjøring.

Robusthetssjekk

Det kan tenkes at bistandsagenter velger mottakerland basert på deres nivå av kvinners rettigheter – at de belønner stater som presterer godt, eller at de går til land som presterer dårlig på dette området for å forbedre. Dersom dette er tilfellet, vil resultatene i analysen være skjeve – gode resultater kan komme av at bistand bare går til land som allerede har strukturer som inkluderer kvinner, mens dårlige resultater kan komme av at bistand bare går til land

som har veldig ekskluderende strukturer. For å teste om mottakerland er tilfeldig valgt, har jeg brukt Heckmans utvalgsmodell i to steg. Jeg lager en dummy-variabel for mottakerland av bistand¹⁰. I utvalget inkluderes variablene for BNP per innbygger, demokrati og WPE. Resultatet¹¹ viser at det ikke er en signifikant sammenheng mellom kvinners politiske myndiggjøring og mottatt ODA, og vi kan dermed gå ut i fra at den positive effekten av ODA vi ser i tabell 1, ikke kommer av at giverlandene gir mer bistand til land som presterer godt på kvinners politiske myndiggjøring.

For å kontrollere for klyngestrukturer i dataene har jeg også kjørt en regresjon med Driscoll og Kraay sine standardfeil som i tillegg til å ta høyde for heteroskedastisitet er robust ved generelle former for autokorrelasjon og avhengighet mellom enheter (Hoechle 2007: 282, 310). Siden det hender at stater går sammen om forskjellige politikkområder for å prøve å få til en endring i sin region, er det mulig at det er avhengighet mellom dataene på tvers av enheter. Dette kan føre til en overrapportering av signifikante tilfeller, og føre til skjevheter i dataene. Det er derimot ikke store forskjeller mellom de Newey-West-beregnete standardfeilene, som er oppgitt i tabell 1, og standardfeilene som er beregnet ved hjelp av Driscoll-Kraay sin metode. Signifikansnivåene forblir de samme ved begge formene for standardfeil, og vi kan dermed konkludere med at vi ikke har et problem med avhengighet mellom enheter.

Fører ODA og handel til kvinners politiske myndiggjøring?

Resultatene i denne undersøkelsen tyder på at både bistandspessimister og handelspessimister ikke har belegg for sine påstander. Både ODA og internasjonal handel har positiv og signifikant effekt, selv når det kontrolleres for BNP per innbygger, olje, demokrati, innbyggertall og distanse til viktige markeder – og effekten er omtrent den samme i alle modellene. Hypotese 1 og 3 blir styrket av disse resultatene. Easterlys pessimistiske syn på planlegging fra toppen og ned får dermed ikke støtte fra resultatene i denne studien. Den neo-marxistiske og feministisk-økonomiske bekymringen om at mer internasjonal handel fører til et kappløp mot bunnen (Elson og Jain 2011; Hough 2012; Seguino og Grown 2006) får heller ikke støtte i resultatene. Internasjonal handel har positiv signifikant effekt på kvinners politiske myndiggjøring. Det trenger ikke bety at arbeidere, og dermed også kvinnelige arbeidere, ikke blir utnyttet, men som Kabeer (2004) argumenterer for, kan mulighetene som åpner seg ved å i det hele tatt ha en jobb å gå til være større enn de negative konsekvensene utnyttelsen har.

Spesielt interessant i studien er kanskje effekten av BNP per innbygger. Vi har sett avhengighetsteoretikere argumentere for at stater må bygge industri internt, og ikke importere teknologi og lignende utenfra for å oppleve en sunn økonomisk vekst (Foran 2012; Seligson og Passé-Smith 2014; So 1990), og dermed nyte godt på andre områder. Klugman og hennes kolleger (2014) peker på at kvinners mulighet til å bestemme over egne liv er mer begrenset i fattige samfunn. Hvis man plotter WPEI og BNP per innbygger (log), kan man se at det er tendenser til en positiv assosiasjon mellom de to variablene¹² – resultatene i tabell 1 viser derimot at BNP per innbygger har signifikant negativ effekt i modell 6 og 7. Siden jeg har benyttet en Newey-West-regresjon med faste effekter for land, ser vi på økningen i BNP per innbygger i hvert land. Det viser dermed at kvinners politiske myndiggjøring ikke

10. Der land som ikke mottar bistand får verdien 0, mens de som mottar får verdien 1.

11. Se Vedlegg B

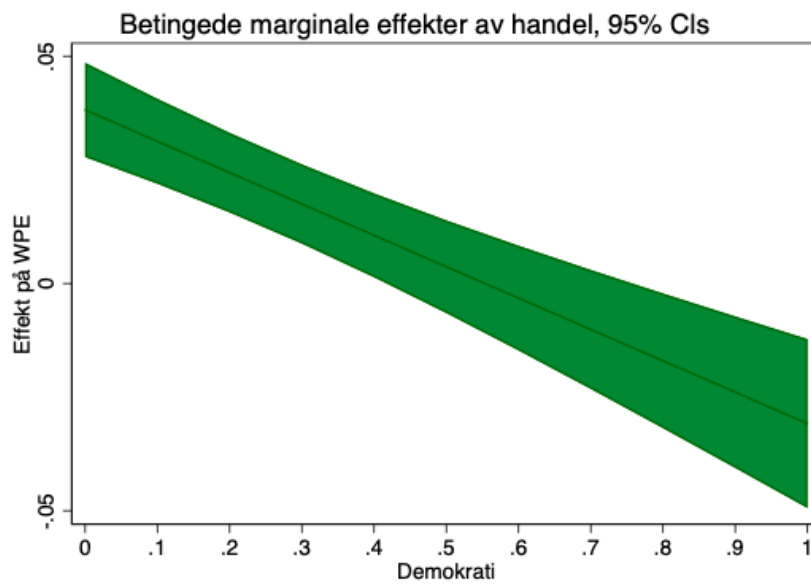
12. Se Vedlegg C

blir positivt påvirket av at BNP per innbygger øker. Det kan tyde på at det er de internasjonale avtalene og påvirkningene som blir lagt på land som handler, via handelsorganisasjoner og forbrukere, som er driveren av den positive effekten av handel – ikke den økonomiske veksten. Dette går imot det avhengighetsteoretikerne og moderniseringsteoretikerne argumenterer for, og det bygger opp under Duflo (2012) som argumenterer for at den antatte tosidige sammenhengen mellom kvinners politiske myndiggjøring og økonomisk vekst ikke er så sterk som mange hevder. Dette kan derimot også komme av at ulikhet i inntekt øker i starten av den økonomiske veksten, noe Simon Kuznets peker på (Seligson og Passé-Smith 2014: 146). Selv om en økonomi vokser, og BNP per innbygger øker, betyr ikke dette at inntekten er likt fordelt – distribusjonen av inntekten blir mer og mer ulik, inntil det blir gjennomført politikk som fremmer politisk og sosial likhet. At fattige familier får bedre økonomi, som igjen fører til at de har råd til å sende døtrene sine på skolen eller at de kan oppgradere til en ovn som ikke skaper røyk innendørs og driver ned levealderen, er dermed ikke selvsagt, bare fordi BNP per innbygger øker.

Interaksjonsmodeller

For å sjekke hvordan forklaringsvariablene påvirker kvinners rettigheter i demokratier har jeg laget to interaksjonsmodeller. I figur 2 ser vi handels påvirkning på kvinners politiske myndiggjøring i demokratier – og vi kan se at handel har mindre å si jo høyere verdier av demokrati en stat har – effekten er $-0,05$ på de høyeste verdiene av demokrati, og er også signifikant for de høyeste verdiene⁹. Det vil si, at handel har positiv effekt på WPE i autokratier, men jo mer demokratisert land blir, jo svakere blir effekten, og i helt demokratiserte land har handel en negativ effekt på WPE. Bueno de Mesquita og Smith vil forklare dette med at alle ledere er avhengige av å kreve inn skatter fra folket, for å holde sine støttespillere lojale (med mindre de har olje eller andre naturressurser). For at det skal være mulig å skattlegge innbyggerne, må arbeidskraften være produktiv – noe som krever at det finnes infrastruktur, tilgang til utdanning og tilgang til helsetilbud (Bueno de Mesquita og Smith 2011: 107). Disse tiltakene er ikke iverksatt for å forbedre innbyggernes levestandard i betydelig grad, men er nok til at arbeidere har nok kunnskap og god nok helse til at de holder oppe produktiviteten, noe som også vil påvirke kvinner der de er en del av arbeidsmarkedet. Den negative effekten av handel på kvinners politiske myndiggjøring i demokratier kan komme av at handel bare fører til et visst nivå av myndiggjøring, og at de mulighetene kvinner får av handel i autokratier ikke har like stor effekt når staten allerede har et demokratisk styresett der kvinner allerede har høyere politisk deltakelse. Samtidig er det viktig å legge merke til at demokrativariabelen måler valgdemokrati som måler frie valg, organisasjonsfrihet, inkluderende stemmerett og ytringsfrihet, noe det er mulig å ha en god score på uten at kvinner nødvendigvis har mulighet til å bestemme over egne liv. En forklaring kan derfor være at land i Sørøst-Asia og Sør-Amerika som ble demokratisert på 1970- og 80-tallet (Møller og Skaaning 2014: 67), og som har handel som en stor del av landets BNP, henger igjen når det kommer til normer som omhandler kvinner, og at de dermed trekker ned effekten av handel i demokratier¹³.

13. Statene som er medlem av DAC – og som i stor grad er demokratiserte stater – er som tidligere nevnt ekskludert fra analysen for å hindre skjeve resultater.

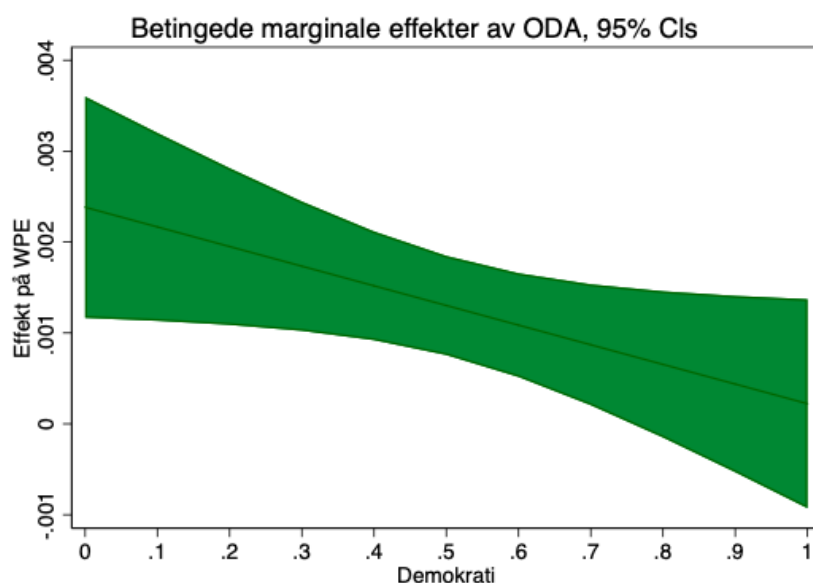
Figur 2 Interaksjonsmodell: Handels påvirkning av kvinners politiske myndiggjøring i demokratier¹⁴

Kilde: (Coppedge et al., V-Dem Dataset – Version 8 2018) og (The World Bank 2018)

Bistand i form av ODA, som vi ser i figur 3, har også mindre å si for kvinners politiske myndiggjøring jo mer demokratisert et land er, men har ikke i nærheten av like negative verdier som handel – og verdiene er heller ikke signifikante på de tre høyeste nivåene av demokratisering. Med tanke på Easterly (2006) og Bueno de Mesquita og Smith (2011) sitt negative syn på bistand til autokratier, er det interessant å se at bistand i autokratier har positiv effekt på WPE. Resultatene støtter dermed ikke påstanden om at det finnes en bistandsforbannelse på lik linje som mange har funnet at det finnes en ressursforbannelse (Mavisakalyan og Tarverdi 2018; Møller og Skaaning 2014; Ross 2008). Det kan se ut som at kravene DAC-landene stiller til mottakerlandene, har en positiv effekt på autokratier, til tross for at Hilary (2010) mener at disse kravene hindrer gjennomføring av politikk som faktisk vil komme folket til gode.

Denne analysen inneholder bare statlig bistand – altså ODA – og bistand fra ikke-statlige organisasjoner (NGOer) er dermed ikke inkludert. Bueno de Mesquita og Smith (2011: 182) peker på at NGOer ofte lykkes i autokratier, da de jobber for å tilby for eksempel helsehjelp, som autokrater i utgangspunktet ønsker. Det kan være grunn til å tro at statene som mottar statlig bistand (ODA), også har NGOer til stede. Dermed kan det være en mulighet for at den positive effekten av ODA i autokratier egentlig er effekten av ikke-statlige organisasjoners bistandsarbeid.

14. Verdiene for handels påvirkning på WPE i figur 2 er signifikante der demokrati-verdiene (v2x_polyarchy) er 0-0,4 og 0,8-1, og ikke-signifikant der demokrati-verdiene er 0,5-0,7.

Figur 3 Interaksjonsmodell: Bistands påvirkning av kvinners politiske myndiggjøring i demokratier¹⁵

Kilde: (Coppedge et al., V-Dem Dataset – Version 8 2018) og (The World Bank 2018)

Konklusjon og videre forskning

Resultatene i analysen viser at både ODA og handel har positiv effekt på kvinners politiske myndiggjøring, noe som styrker hypotese 1 og 3, og svekker hypotese 2 og 4. Verken liberale bistandsskeptikere eller feministiske handelsskeptikere har dermed fått sine argumenter styrket av denne studien. Det er derfor grunn til å tro at mulighetene som åpner seg ved inkludering i arbeidsmarkedet, gjør at kvinner får sjanse til å bestemme mer over egne liv enn de gjør dersom de er bundet til hjemmet eller uformelle sektorer. Det er den internasjonale handelen i seg selv som påvirker kvinners politiske myndiggjøring positivt, ikke økningen av BNP per innbygger som gjerne er en konsekvens av økt handel, og som mange tidligere studier har funnet at har en positiv effekt på kvinners myndiggjøring. At familier ser at det er muligheter for døtre, gjør trolig at flere tør å bruke ressurser på deres helse og utdanning. Bistandsarbeid rettet spesielt mot likestilling av kvinner og menn har også en positiv effekt på kvinners myndiggjøring, og viser at planlegging fra toppen og ned ikke alltid er en dårlig måte å organisere bistand på. Spesielt interessant er det at både handel og ODA har bedre effekt i autokratier enn i demokratier – handels positive effekt kan trolig forklare av at autokrater også har behov for en produktiv befolkning for å få inn midler til eget bruk, mens at ODA har positiv effekt i autokratier tyder på at de økonomiske retningslinjene DAC knytter til sin bistand, og DACs planlegging av prosjekter har en viss effekt. Handels negative effekt i demokratier kan komme av at det i demokratier allerede eksisterer gode rettigheter for kvinner, og at handel derfor ikke kan bidra med en forbedring, samtidig som det også kan komme av at nylig demokratiserte land i Sørøst-Asia og Sør-Amerika henger igjen når det kommer til normer som omhandler kvinner, og at effekten av handel i demokratier blir påvirket av dette.

15. Verdiene for bistands påvirkning på WPE i figur 3 er signifikante der demokrati-verdiene er (v2x_polyarchy) 0-0,7, og ikke-signifikante der demokrati-verdiene er 0,8-1.

Videre forskning

Resultatene bringer med seg flere interessante tilnærminger til videre forskning. I de senere årene har bistand fra land som ikke er medlemmer av DAC tatt seg opp, og i noen tilfeller oversteget individuelle DAC-medlemmer (The World Bank 2018). Kina er et eksempel på et land som har begynt å gi bistand de senere årene, og det har blitt fokusert på at bistanden fra Kina ikke følger de samme normene som OECD legger opp til (Zhang og Smith 2017: 2330). Mawdsley (2014: 651) peker på at utviklingshjelp gitt fra stater i sør, slik som Kina, til andre stater i sør, for eksempel stater i Afrika, ikke setter krav om forbedring i menneskerettigheter, og Moyo (2009: 103) ser på dette som positivt. Siden vi har sett at bistand har en positiv effekt på kvinners politiske myndigheter, og den holdt seg både stabil og signifikant når vi kontrollerte for BNP per innbygger, kan vi anta at den blir drevet av DAC-landenes spesielle fokus på prosjekter som skal minske ulikhet mellom kjønn. For å teste dette kan en interessant problemstilling for videre forskning dermed være å sammenlikne bistand fra DAC-landene og bistand fra for eksempel Kina og India.

Women's Political Empowerment Index er sammensatt av tre indekser fra V-Dem: indekser for kvinners borgerrettigheter, indeksen for kvinners deltakelse i sivilsamfunnet og indeksen for kvinners politiske deltakelse (Coppedge et al. 2018: 234). Siden jeg ikke har undersøkt de forskjellige indeksene hver for seg, er det ikke mulig å si hvilke områder handel og ODA har positiv effekt på. Det hadde dermed vært interessant å undersøke om det er forskjellige områder som blir positivt påvirket av de to forklaringsvariablene.

Litteratur

- Acemoglu, D. & J. Robinson. 2012. *Why Nations Fail*. New York: Currency.
- Aaronson, S. & J. Zimmerman. (2007). *Trade Imbalance: The Struggle to Weigh Human Rights Concerns in Trade Policymaking*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511550973>
- Aaronson, S. & J. P. Chauffour. (2011, februar). The Wedding of Trade and Human Rights: Marriage of Convenience or Permanent Match? Hentet 2. desember 2018 fra https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr11_forum_e/wtr11_15feb11_e.htm#fntext1.
- Balsvik, E. & S. M. Solli. (2013). *Introduksjon til samfunnsvitenskapene: Bd. 1*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Beteta, H. C. (2006). «What is missing in measures of Women's Empowerment?» *Journal of human development*, 7(2), 221-241. <https://doi.org/10.1080/14649880600768553>
- Bueno de Mesquita, B. & A. Smith. (2011). *The Dictators Handbook: Why Bad Behavior Is Almost Always Good Politics*. New York: Public Affairs.
- Cardoso, F. H. (2014). «New Paths: Globalization in a Historical Perspective.» I *Development and Underdevelopment*, av Mitchell Seligson og John Passé-Smith, 309-320. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Chyzh, O. (2016). «Dangerous liaisons: An endogenous model of international trade and human rights.» *Journal of Peace Research*, 53(3), 409-423. <https://doi.org/10.1177/0022343316629605>
- Collier, P. (2007). *The Bottom Billion : Why the Poorest Countries Are Failing and What Can Be Done About It*. Oxford: Oxford University Press.
- Coppedge, M., J. Gerring, C. H. Knutsen, S. Skaaning, J. Teorell, D. Altman, M. Bernhard, A. Cornell, M. S. Fish, H. Gjerløw, A. Glynn, A. Hicken, J. Krusell, A. Lührmann, K. L. Marquardt, K. McMan, V. Mechkova, M. Olin, P. Paxton, D. Pemstein, B. Seim, R. Sigman, J. Staton, A. Sundström, E. Tzelgov, L. Uberti, Y. Wang, T. Wig, D. Ziblatt, & S. I. Lindberg. (2018). *V-Dem Codebook v8*. <https://doi.org/10.23696/vdemcy18>.

- Coppedge, M., J. Gerring, C. H. Knutsen, S. I. Lindberg, S. Skaaning, J. Teorell, D. Altman, et al. (2018). V-Dem Dataset – Version 8. Hentet i oktober 2018 fra <https://www.v-dem.net/en/data/data-version-8/>.
- Dreher, A., K. Gehring, & Stephan Klasen. (2015). «Gesture Politics or Real Commitment? Gender Inequality and the Allocation of Aid.» *World Development*, 70, 464–480. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2014.07.016>
- Duflo, E. (2012). «Women Empowerment and Economic Development.» *Journal of Economic Literature*, 50(4), 1051–1079. <https://doi.org/10.1257/jel.50.4.1051>
- Dyvesether, N. (2017). «Er politikk eller marked nøkkelen til likestilling i arbeidslivet? Effekten av politiske rettigheter og markedsliberalisering på kvinners økonomiske rettigheter, 1981–2011.» *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 33(3-4), 209–234. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2936-2017-03-04-01>
- Easterly, W. (2006). *The White Man's Burden*. London: Penguin Books.
- Elson, D. & D. Jain. (2011). *Harvesting Feminist Knowledge for Public Policy: Rebuilding Progress*. New Delhi: SAGE Publications India.
- Fonow, M., S. Franzway, & V. M. Moghadam. (2011). *Making Globalization Work for Women: The Role of Social Rights and Trade Union Leadership*. Albany: State University of New York Press.
- Foran, J. (2012). Dependency Theory. I Helmut Anheier og Mark Juergensmeyer, *Encyclopedia of Global Studies*. SAGE Publications. Hentet 30. oktober 2018 fra <http://sk.sagepub.com/reference/globalstudies/n126.xml?term=dependency%20theory>.
- Freedom House. (2018). Methodology. Hentet 3. desember 2018 fra <https://freedomhouse.org/report/methodology-freedom-world-2018>.
- GENDERNET. (2016). *Handbook on the OECD-DAC Gender Equality Policy Maker*. OECD.
- Gleditsch, K. S. (2001). The Gleditsch and Ward (2001) Minimum Distance Data. Hentet 2018 fra <http://ksgleditsch.com/mindist.html>.
- Hilary, John. (2010). «Africa: Dead Aid and the return of neoliberalism» *Race & Class*, 52(2), 79-84. <https://doi.org/10.1177/0306396810377010>
- Hoehle, D. (2007). «Robust Standard Errors for Panel Regressions with Cross-Sectional Dependence.» *The Stata Journal*, 7(3), 281–312. <https://doi.org/10.1177/1536867x0700700301>
- Hough, P. (2012). «A Race to the Bottom? Globalization, Labor Repression, and Development by Dispossession in Latin America's Banana Industry.» *Global Labour Journal*, 3(2), 237-264. <https://doi.org/10.15173/glj.v3i2.1121>
- Hughes, M. & A. M. Tripp. (2015). «Civil War and Women's Political Representation: Civil War and Trajectories of Change in Women's Political Representation in Africa, 1985–2010.» *Social Forces*, 93(4), 1513-1540. <https://doi.org/10.1093/sf/sov003>
- Kabeer, N. (2004). «Globalization, Labour Standards, and Women's Rights: Dilemmas of Collective (in)action in an Interdependent World.» *Feminist Economics*, 10(1), 3-35. <https://doi.org/10.1080/1354570042000198227>
- Klugman, J., L. Hamner, T. Hasan, J. McCleary-Sills, J. Santamaria, & S. Twigg. (2014). *Voice and Agency: Empowering Women and Girls for Shared Prosperity*. Washington: World Bank Group. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-0359-8>
- Mavisakalyan, A. & Y. Tarverdi. (2018). «Oil and Women: A re-examination.» *Energy Economics*, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2018.01.015>
- Mawdsley, E. (2014). «Human Rights and South-South Development Cooperation: Reflections on the «Rising Powers» as International Development Actors.» *Human Rights Quarterly*, 36(3), 630-652. <https://doi.org/10.1353/hrq.2014.0044>
- Møller, J. & S. Skaaning. (2014). *Democracy and Democratization in Comparative Perspective: Conceptions, conjunctures, causes, and consequences*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203083994>

- Moyo, D. (2009). *Dead aid: why aid is not working and how there is another way for Africa*. London: Allen Lane.
- Neumayer, E. & I. de Soysa. (2011). «Globalization and the Empowerment of Women: An Analysis of Spatial Dependence via Trade and Foreign Direct Investment.» *World Development*, 39(7), 1065–1075. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2010.12.008>
- Neumayer, E. & T. Plümper. (2012). «Conditional Spatial Policy Dependence: Theory and Model Specification.» *Comparative Political Studies*, 45(7), 819-849. <https://doi.org/10.1177/0010414011429066>
- Norad. (2015). «Kvinneres rettigheter og likestilling.» Resultatrapport, Oslo.
- OECD. (2018). DAC members. Hentet 12. november 2018 fra <http://www.oecd.org/dac/dacmembers.htm>.
- Rodrik, D. (2018). «Can Trade Agreements Be a Friend to Labor?» Project Syndicate.
- Ross, M. (2008). «Oil, Islam, and Women.» *American Political Science Review*, 102(1), 107-123. <https://doi.org/10.1017/s0003055408080040>
- Schüler, D. (2006). «The Uses and Misuses of the Gender-related Development Index and Gender Empowerment Measure: A Review of the Literature.» *Journal of Human Development*, 7(2), 161-181. <https://doi.org/10.1080/14649880600768496>
- Seguino, S. & C. Grown. (2006). «Gender equity and globalization: macroeconomic policy for developing countries.» *Journal of International Development*, 18(8), 1081-1104. <https://doi.org/10.1002/jid.1295>
- Seligson, M. & J. Passé-Smith. (2014). *Development and Underdevelopment*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Shah, A. (2017). «Development assistance and conditionality: Challenges in design and options for more effective assistance.» 28 april. <https://www.oecd.org/cfe/regional-policy/Shah-Development-assistance-and-conditionality.pdf>
- Smith, J. & M. McAleer. (1994). «Newey-West covariance matrix estimates for models with generated regressors.» *Applied Economics*, 26(6), 635-640. <https://doi.org/10.1080/00036849400000034>
- So, A. (1990). *Social Change and Development: Modernization, Dependency, and World-System Theories*. Newbury Park: Sage Publications.
- Sundström, A., P. Paxton, Y. Wang, & S. Lindberg. (2017). «Women's Political Empowerment: A New Global Index, 1900-2012.» *World Development*, 94, 321-335. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2017.01.016>
- Teorell, J. (2010). *Determinants of Democratization: Explaining regime change in the world, 1972-2006*. Cambridge: Cambridge University Press.
- The World Bank. (2012). *Gender Equality and Development*. World Development Report, Washington: World Bank Group.
- The World Bank og OECD. (2013). *Integrating Human Rights Into Development: Donor Approaches, Experiences, and Challenges*. Washington: The World Bank og OECD. <https://doi.org/10.1596/978-0-8213-9621-6>
- The World Bank. (2018). *World Development Indicators*. Hentet 12. november 2018 fra <http://databank.worldbank.org/data/source/world-development-indicators#>.
- Themnér, L. (2018). *UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset Codebook*. Uppsala: Uppsala Conflict Data Program (UCDP) og International Peace Research Institute (PRIO). <https://pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/>.
- Uppsala Conflict Data Program. (2017). *UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset version 18.1*. Funnet i 2018 fra <http://ucdp.uu.se/downloads/#d3>.

USAID. (2017, 8. november). Gender Equality and Women's Empowerment. Funnet 30. november 30 2018 fra <https://www.usaid.gov/what-we-do/gender-equality-and-womens-empowerment>.
Zhang, D. & G. Smith. (2017). «China's foreign aid system: structure, agencies, and identities.» *Third World Quarterly*, 38(10), 2330-2346. <https://doi.org/10.1080/01436597.2017.1333419>

Vedlegg

Vedlegg A – Wooldridge test for autokorrelasjon

Wooldridge test for autocorrelation in panel data

H0: no first order autocorrelation

F(1, 132) = 579.363

Prob > F = 0.0000

Noter: Variablene som er inkludert er WPEI, ODA som prosent av BNP (log), handel som prosent av BNP (log), BNP per innbygger (log) og demokrati

Kilder: (Coppedge, et al., V-Dem Dataset – Version 8 2018) og (The World Bank 2018)

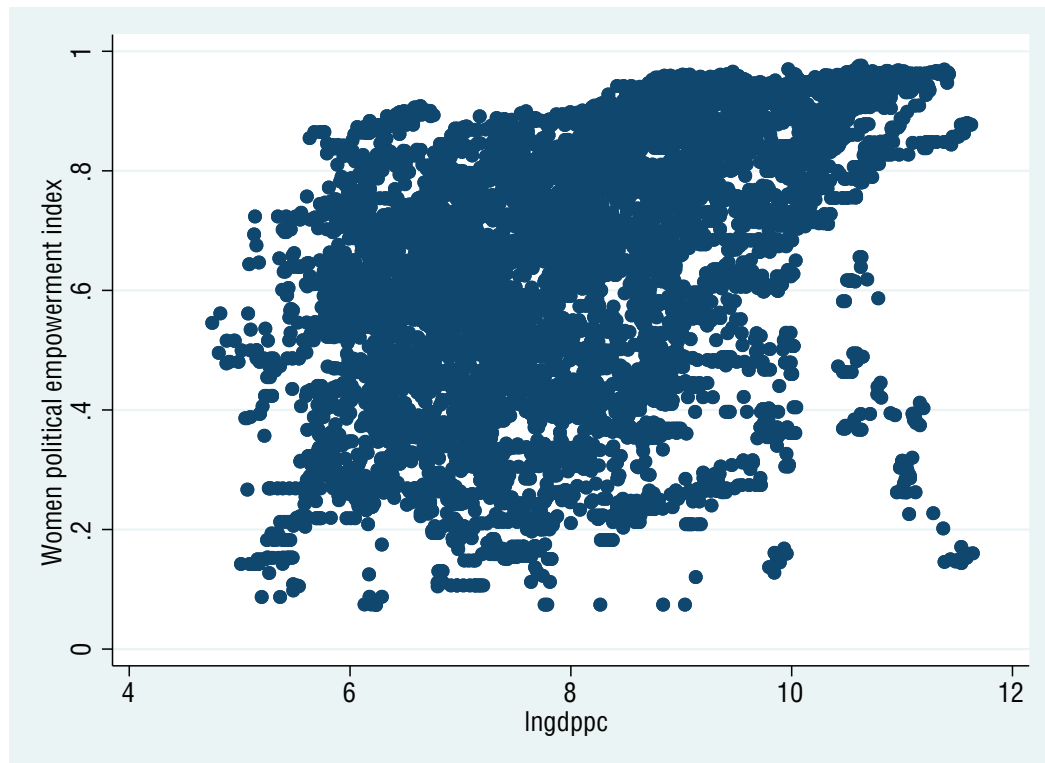
Vedlegg B – Heckmans seleksjonsmodell i to steg¹⁶

		Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
Heckman selection model -- two-step estimates (regression model with sample selection)							
	Number of obs				=		4,227
	Selected				=		4,120
	Nonselected				=		107
	Wald chi2(176)				=		38993.36
	Prob > chi2				=		0.0000
v2x_gender							
lntrade							
L1.	.0165136	.0031569	5.23	0.000	.0103263	.0227009	
lnnacgdp							
L1.	.0232672	.0021858	10.64	0.000	.0189831	.0275513	
oildum							
L1.	-.0025499	.0052745	-0.48	0.629	-.0128877	.007788	
v2x_polyarchy							
L1.	.297382	.0077673	38.29	0.000	.2821584	.3126055	
lnpop							
L1.	.017221	.0094503	1.82	0.068	-.0013012	.0357432	
civilwar							
L1.	-.0294229	.0031041	-9.48	0.000	-.0355068	-.0233391	
peaceyrs							
L1.	.00039	.0001078	3.62	0.000	.0001787	.0006013	
kmdist_usa							
L1.	-.000401	.0000914	-4.39	0.000	-.0005801	-.0002219	
kmdist_bel							
L1.	.0003383	.0000567	5.96	0.000	.0002271	.0004495	
dacgdpdum							
lngdppc	-.5991827	.0524082	-11.43	0.000	-.701901	-.4964645	
v2x_polyarchy	.3399149	.2714181	1.25	0.210	-.1920549	.8718847	
v2x_gender	-.2694591	.3662134	-0.74	0.462	-.9872242	.4483061	
_cons	6.947824	.4878616	14.24	0.000	5.991633	7.904015	
/mills							
lambda	.0396761	.044943	0.88	0.377	-.0484105	.1277627	
rho	0.69767						
sigma	.05686961						

Kilder: (The World Bank 2018), (Coppedge, et al., V-Dem Codebook v8 2018), (UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset version 18.1 2017), (The Gleditsch and Ward (2001) Minimum Distance Data 2001)

16. Variabelen for bistan heter her «lnnacgdp»

Vedlegg C – Kvinners politiske myndiggjøring og BNP per innbygger (log) plottet

Kilde: (Coppedge, et al., V-Dem Dataset – Version 8 2018) og (The World Bank 2018)